

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3223/2017. (IX. 25.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Kfv.II.37.146/2016/8. számú ítéletével szemben előterjesztett alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozók (Zöld Kapcsolat Egyesület mint I. rendű indítványozó, és Mohos Zsolt mint II. rendű indítványozó) jogi képviselőjük útján (dr. Vágó Péter, 3527 Miskolc, Baross Gábor út 16. I. emelet) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § alapján alkotmányjogi panaszt nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz, melyben kérték az Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg a Kúria Kfv.II.37.146/2016/8. számú ítéletének alaptörvény-ellenességét a Miskolci Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 14.K.27.549/2013/43. számú ítéletére kiterjedő hatállyal. Az indítványozók az Abtv. 61. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján kérték, hogy az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz érdemi elbírálásáig a Kúria Kfv.II.37.146/2016/8. számú ítéletének végrehajtását a Miskolci Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 14.K.27.549/2013/43. számú ítéletére kiterjedő hatállyal függeszesse fel.
- [2] 1.1. A panasz alapjául szolgáló egyedi ügyben az indítványozók felperesként vettek részt. A II. rendű indítványozó tulajdonában levő, a miskolci Szathmáry Király Pál utcában található ingatlan előkertjében egy 1981 óta [Miskolc Megyei Jogú Városi Tanács VB. II-12/Tk. 43065/1981. (II. 13.) VB határozat] helyileg védett természeti értéké nyilvánított mocsárciprus fa található. A mocsárciprus védettségét Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzatának 48/2007. (XI. 28.) számú rendelete fenntartotta, a mocsárciprus természetvédelmi besorolása: természeti emlék (védett fa). A rendelet 2. §-a értelmében a védett természeti emlék védelmét szolgáló terület a szomszédos ingatlan is érinti. A rendelet 4. §-a értelmében a védett fa kezelési feladatait az ingatlan tulajdonosa, míg a kapcsolódó koordinációs teendőket Miskolc Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala látja el. A rendelet mellékletét képezi egy természetvédelmi kezelési terv a védett természeti emlék részletes kezelési szabályairól. A védettségre tekintettel természetvédelmi terület feljegyzés került a II. rendű indítványozó tulajdonában álló ingatlanra.
- [3] 1.2. 1981-ben a szomszédos ingatlanon gépkocsitároló került kialakításra oly módon, hogy a gépkocsitároló oldalfala a két ingatlan határára került. 2003-ban a szomszédos ingatlan tulajdonosa a gépkocsitároló átalakítása és hátsó irányba történő bővítése iránt terjesztett elő kérelmet, melyet Miskolc Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal Építési és Környezetvédelmi Osztálya 2867-9/2003. számú határozatával engedélyezett. A II. rendű indítványozó fellebbezését követően az alapügy alperesének (Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal) jogelődje 7336-2/2003. számú határozatával az elsőfokú határozatot megsemmisítette és a kérelmet elutasította, mert az épületátalakítás veszélyeztette volna a védett fa életét.
- [4] 1.3. A szomszédos ingatlan tulajdonosa 2004-ben ismételten építési engedély iránti kérelmet és építési tervdokumentációt terjesztett elő. A tervdokumentáció szerint az „alapozás pontalapokkal készül, a lehető legtávolabb elhelyezve a védett fa tengelyétől, lehetővé téve a talajban lezajló vízmozgások természetes lefolyását”, valamint a tervdokumentáció azt is rögzítette, hogy maximálisan figyelembe veszik a védett fa közelségét, és a tervezett építészeti és szerkezeti megoldásokkal a jelenleginél lényegesen jobb körülményeket biztosítanak a védett fa természetes környezetének visszaállításához. Az elsőfokú építési hatóság 4182-6/2004. számú határozatával az építési engedélyt megadta, a II. rendű indítványozó fellebbezését követően pedig az alapügy alpe-

resének jogelődje 4784-1/2004. számú határozatával az elsőfokú határozatot helyben hagyta. A határozattal szemben a II. rendű indítványozó fellebbezett, melynek nyomán a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság 12.K.21.524/2004/81. számú ítéletével a határozatot hatályon kívül helyezte és új eljárás lefolytatását írta elő. A bíróság a megismételt eljárásban kutató fúrások elvégzését írta elő, melyben fel kell tárni, hogy a tervezett munkálatok kihatnak-e a mocsárciprus életminőségére, életlehetőségeire. Az ítélet azt is rögzítette, hogy amennyiben a tervezett bővítés helyén nem található számottevő, vagy a fa léte, életminősége szempontjából létfontosságú jelentős gyökérzet, úgy az építési engedély nem tagadható meg. A II. rendű indítványozó felülvizsgálati kérelme nyomán a Legfelsőbb Bíróság Kfv.II.39.063/2008/5. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet hatályában fenntartotta. Az ítélet rögzítette, hogy amennyiben a védett fát az építkezés nem veszélyezteti, egyéb okból az engedély nem tagadható meg.

- [5] 1.4. A megismételt eljárásban a beszerzett szakértői vélemény, valamint a gyökérzet elhelyezkedésének feltárása érdekében végzett kutató fúrások alapján megállapításra került, hogy a védett fa életterére, életlehetőségeire az építkezés nem jelent veszélyt, mert a fának a telek belseje felé történő bővítés helyén nincs gyökérzete. A szakértő ennek ellenére javasolta az építménynek a fa törzsétől 20 cm-rel távolabbra helyezését a törzs fejlődésének biztosításához. A hatóság ÉKO: 880759-8/2011. számú, 2011. május 18-án kelt határozatával az építési engedélyt kikötésekkel megadta. A kikötések között szerepelt többek között, hogy a földmunkák csak kézi erővel végezhetőek, és a kivitelezés során fokozottan ügyelni kell arra, hogy a fa ne sérüljön meg.
- [6] A határozattal szemben a II. rendű indítványozó fellebbezést nyújtott be, amit a hatóság a B-HAT/1097-13/2011. számú határozatával elutasított. A határozat ugyanakkor rögzítette, hogy az építési engedély módosításához előzetes természetvédelmi hatósági hozzájárulást kell kérni, illetőleg a védett természeti értéket károsító, vagy súlyosan veszélyeztető építési tevékenységet a jegyző korlátozhatja, felfüggesztheti vagy megtilthatja, mely határozat a jogorvoslatra tekintet nélkül azonnal végrehajthatóvá nyilvánítható.
- [7] Az I. és II. rendű indítványozók keresettel támadták meg a másodfokú építési engedélyt, melyet a Miskolci Törvényszék 14.K.20.999/2012/9. számú ítéletével elutasított, megállapítva, hogy a megismételt eljárásban a hatóságok a bíróság iránymutatása szerint jártak el. A bíróság rögzítette, hogy a kirendelt szakértő a kutató fúrások elvégzését követően a tervezett építkezést nem találta ártalmasnak a fa életére, ugyanakkor mellőzte az indítványozók élővilág-védelmi és építész szakértő kirendelésére irányuló bizonyítási indítványát.
- [8] Az ítélettel szemben az I. és II. rendű indítványozók felülvizsgálati kérelmet terjesztettek elő, mely alapján az eljáró Kúria Kfv.II.37.130/2013/7. számú végzésével a Miskolci Törvényszék ítéletét hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította, ugyanis a módosított tervek alapján kiadott építési engedély a módosítások jogszerűsége szempontjából vizsgálandó akár szakértő kirendelése útján is, különös tekintettel arra, hogy az indítványozók nem fogadták el a szakértői véleményt, melyre tekintettel lehetőség van a peres eljárásban szakértői bizonyítás elrendelésére.
- [9] 1.5. A megismételt eljárásban az indítványozók változatlanul kérték a határozatnak az elsőfokú határozatra is kiterjedő hatályon kívül helyezését, tekintettel részben a tényállás tisztázatlanságára, részben pedig arra, hogy a hatóság nem tárta fel az építésnek a helyi védett természeti emlékre gyakorolt hatását, illetőleg az engedélyezett építési tevékenységnek a védettség helyi szinten rögzített előírásainak való megfelelését. A Miskolci Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 14.K.27.549/2013/43. számú ítéletével a keresetet elutasította. A bíróság az eljárásban élővilág-védelmi szakértői bizonyítást rendelt el. A szakértő álláspontja szerint a garázs 20 cm-rel történő beljebb helyezése előremutató, de nem elégséges a hosszú távú védelem biztosításához, és legalább 30 cm-rel beljebb javasolta a garázsfallal megépítését. A szakértő álláspontja szerint „a tervdokumentáció szerinti kivitelezés nem fogja véglegesen tönkretenni a fát, azonban korlátozni fogja életminőségét, bizonyos tápláló erőforrásoktól meg fogja fosztani, kisebb lesz a tápanyagfelvétele, de egy ekkora méretű fánál nem fogja véglegesen elpusztítani a növényt”. A bíróság az indítványozók kérelmére építész szakértőt is bevont, aki az élővilág-védelmi szakértővel konzultálva arra az álláspontra helyezkedett, hogy létezik olyan műszaki megoldás, amely ha okoz is a fának hátrányt, az nem árt annyira, hogy azt a fa ne tudná kompenzálni. Megítélése szerint a tervezett megoldás koncepciója összességében megfelelő a fa további védelme szempontjából. A bíróság azt is rögzítette, hogy az indítványozók által becsatolt magánszakértői véleményeket nem veszi figyelembe, mert az egyik szakértő nem rendelkezik építész szakértői kompetenciával, míg a másik szakértő szakvéleménye nem teszi aggályossá a perben kirendelt szakértői véleményt, így ellenőrző szakértő bevonását a bíróság nem látta indokoltnak. A bíróság azt is rögzítette, hogy a védettséget biztosító önkormányzati rendelet nem tiltja meg

a védett fa védelmi övezetében az építkezést, csupán feltételekhez köti azt, az építési engedély kiadásakor pedig az eljáró hatóság ezeket figyelembe vette. A bíróság nem látta indokoltnak a garázsfal 30 cm-re helyezését, tekintettel arra, hogy személyes meghallgatása során az élővilág-védelmi szakértő is hivatkozott arra, hogy nem lehet egyértelműen állást foglalni a fa növekedésének mértékében, így a jelenlegi tervdokumentáció is hosszú, több évtizeden keresztül megfelelő megoldást biztosít a fa számára.

- [10] Az ítélettel szemben az I. és II. rendű indítványozók felülvizsgálati kérelmet terjesztettek elő, melyhez csatoltak egy élővilág-védelmi magánszakértői véleményt, amely szerint az építkezés veszélyezteti a mocsárciprus létezését, abban helyrehozhatatlan károsodást okozhat. A Kúria a Kfv.II.37.146/2016/8. számú ítéletével a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. A Kúria mindenben egyetértett az elsőfokú eljárásban a kirendelt szakértői, illetőleg az indítványozók által becsatolt magánszakértői vélemények értékelésével. A Kúria ítéletében rögzítette, hogy „az építkezés nem tiltható meg arra tekintettel, hogy a fa egy élő szervezet és a törzsnövekedése valamilyen (évtizedek múlva) majd elérheti a garázs falát.”
- [11] 2. Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban azt állították, hogy a bírói döntések ellentétesek az Alaptörvény XX. cikk (1) és (2) bekezdésével, valamint XXI. cikk (1) bekezdésével, mert annak ellenére ítélték az építési tevékenységet jogszerűnek, hogy az egyértelműen a helyi védett természeti emlék tenyészterületén valósul meg, illetőleg maga az építés nem áll a védelességgel összhangban, és nem szolgálja annak közérdekű célját. A bírói döntések sértik továbbá az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdését is, hiszen a helyi védett fa vonatkozásában a kezelési feladatokat tulajdonosként a II. rendű indítványozó látja el, és a fa a bírói döntések eredményeként súlyos és helyrehozhatatlan károkat fog elszenvedni, annak ellenére, hogy ezen károk bekövetkezésétől pont a természetvédelmi előírásoknak kellene megóvniuk a helyi védett természeti emléket. A helyi védett fa pedig növeli a II. rendű indítványozó ingatlanának forgalmi értékét is.
- [12] Az indítványozók arra is hivatkoztak, hogy a bírói döntések azáltal, hogy jogszerűnek ítélték meg az építési tevékenységet, ezzel a helyi jelentőségű védelesség abszolút hatályú és ilyen értelemben áttörhetetlen védelmi szintjét rontották le. Az indítványozók álláspontja szerint az alapügynek ugyanis nem csupán az építési engedélyezés jogszerűségének eldöntése volt a tárgya, hanem az is, hogy a helyi védelemnek az önkormányzat által természetvédelmi jogszabályokkal biztosított szintjét lehet-e csökkenteni akként, hogy olyan építési tevékenységet engedélyeznek, amely egyértelműen nem áll összhangban a természetvédelmi védelességgel, különösen nem annak céljaival. Az indítványozók álláspontja szerint az Alaptörvény XX. és XXI. cikkeiből az a kötelezettség folyik, hogy az egyszer már elért védelmi színvonal nem csökkenhet, illetőleg nem törhető át olyan egyéb szakmai követelmények mellett természetvédelmi szempontokat csak mellékesen figyelembe vevő tevékenységek engedélyezésével, amelyek végső soron pontosan indíttatásuknál fogva nem felelnek meg a természetvédelmi védelesség céljának és indokának.

II.

[13] Az Alkotmánybíróság eljárása során a következő jogszabályi rendelkezéseket vette figyelembe:

[14] 1. Az Alaptörvény hivatkozott rendelkezései:

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.”

„XX. cikk (1) Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez.”

„XX. cikk (2) Az (1) bekezdés szerinti jog érvényesülését Magyarország genetikailag módosított élőlényektől mentes mezőgazdasággal, az egészséges élelmiszerekhez és ivóvízhez való hozzáférés biztosításával, a munkavédelem és az egészségügyi ellátás megszervezésével, a sportolás és a rendszeres testedzés támogatásával, valamint a környezet védelmének biztosításával segíti elő.”

„XXI. cikk (1) Magyarország elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez.”

[15] 2. Az 1996. évi LIII. törvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„24. § (1) Természeti területet [15. § (1) bekezdés] és más – e törvény 22. §-a alapján – védelemre érdemes földterületet

a) országos jelentőségű terület esetén a miniszter,

b) helyi jelentőségű terület esetén rendeletben a települési – Budapesten a fővárosi – önkormányzat nyilvánít védetté.”

„24. § (3) A védetté nyilvánítást kimondó jogszabály tartalmazza

a) a védetté nyilvánítás tényét, a természetvédelmi értékek megnevezését,

b) terület esetében annak jellegét, kiterjedését, a védetté nyilvánítás indokát, természetvédelmi célját, a földrészletek helyrajzi számainak, az e törvényben meghatározott egyes korlátozások és tilalmak alóli esetleges felmentést, továbbá a természetvédelmi hatóság engedélyéhez, illetve hozzájárulásához kötött – a 21. §-ban és a 38–39. §-ban nem szabályozott – tevékenységek körét, lehetőség szerint a földrészlet határvonalának töréspont koordinátáit, valamint a 36. § (1) bekezdésének megfelelően megállapított rendelkezéseket (természetvédelmi kezelési terv), továbbá

c) az Európai Közösségek jogi aktusaiban meghatározott védettségi kategóriába tartozás tényét.”

[16] 3. Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzatának 48/2007. (XI. 28.) számú rendeletének indítvánnyal érintett rendelkezései:

„4. § (1) A védett fa kezelési feladatait a Tulajdonos, míg a kapcsolódó koordinációs teendőket a Polgármesteri Hivatal látja el.”

„4. § (5) Engedélyhez, illetve hozzájáruláshoz kötött tevékenységek:

A természetvédelmi hatóság hozzájárulása szükséges a védettséggel összhangban, a védelem céljának és indokának megvalósítása érdekében végzett kezelésekhez.

A fa védelmét szolgáló területen történő bárminemű építési munkavégzés, vagy tereprendezés csak a természetvédelmi hatóság előzetes engedélyével, illetve hozzájárulásával, csak a védettséggel összhangban, annak célját szolgálva történhet.

A védett természeti érték környezetében az esetleges beruházások (bontások, építkezések) csak a védett fa fennmaradását szolgáló megfelelő védő intézkedések kikötésével engedélyezhetők.”

III.

[17] Az indítvány nem megalapozott.

[18] 1.1. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadásáról dönt, melynek során az eljáró tanács vizsgálja, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára vonatkozó törvényi – formai és tartalmi – feltételeknek.

[19] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján az Abtv. 27. § bekezdése szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az indítványozók jogi képviselője a Kúria ítéletét 2017. március 3-án vette át, az alkotmányjogi panaszt 2017. április 21-én adta postára, ekként az indítvány határidőben érkezett.

[20] Az indítványozók jogosultnak és érintettnek tekinthetőek, mivel saját egyedi ügyükkel összefüggésben terjesztették elő az Abtv. 27. §-ra alapított alkotmányjogi panaszukat.

[21] Az indítványozók a rendelkezésükre álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítették.

[22] Az indítványozók által felhívott Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése, XX. cikk (1) és (2) bekezdése, valamint XXI. cikk (1) bekezdése Alaptörvényben biztosított jognak minősülnek.

[23] Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában az indítványozók arra hivatkoznak, hogy a támadott bírói döntések eredményeként a helyi védett fa súlyos és helyrehozhatatlan károkat fog elszenvedni, mely fa egyben növeli (és ebből következően elpusztulása esetén csökkenti) a II. rendű indítványozó ingatlanának forgalmi értékét is. Az alapügyben született bírói döntésekből azonban nem következik sem a helyi védett fa

károsodása, sem pedig ezáltal az ingatlan értékvesztése. Ellenkezőleg: az alapügyben beszerzett szakértői vélemények szerint a tervdokumentáció összességében a fa számára hosszú, több évtizedre szóló megoldást biztosít. Ebből következően az indítványozók állított alapjogi sérelme a tulajdonhoz való jog vonatkozásában aktuálisan nem következett be, és az indítványozók azt sem tudták valószínűsíteni, hogy az az alapügyben született bírói döntések eredményeként, szemben a bíróságok által elfogadott szakértői véleményekben foglaltakkal, biztosan vagy legalábbis nagy valószínűséggel bekövetkezik. Az Alkotmánybíróság éppen ezért úgy ítélte meg, hogy ez az indítványozói kifogás nem vetette fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét és nem alapozott meg alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, így az alkotmányjogi panaszt e részében nem vizsgálta.

- [24] Az Alkotmánybíróság azt is megállapította, hogy az indítványozók az Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdésében foglalt testi és lelki egészséghez való jogra vonatkozóan önálló érvelést nem adtak elő, arra csupán a XXI. cikk (1) bekezdésével összefüggésben hivatkoztak, így az indítvány ebben a vonatkozásban nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja szerinti követelménynek.
- [25] 1.2. Az Abtv. 29. §-a az alkotmányjogi panasz befogadásának további feltételeként határozza meg, hogy az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az Alkotmánybíróság e feltételeket alternatív törvényi feltételnek tekinti, azaz bármelyik fennállta esetén az alkotmányjogi panaszt be kell fogadni. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az Alaptörvény XXI. cikk (1) bekezdésével összefüggésben az először a 28/1994. (V. 20.) AB határozatban megfogalmazott és az indítványban is felhívott visszalépés tilalmának (*non-derogation*) egyedi ügyekre vonatkozatható terjedelme olyan alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek tekinthető, melyre tekintettel az alkotmányjogi panasz érdemi elbírálásának van helye.
- [26] 2. Az Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdése kimondja, hogy „[m]indenkinek joga van a testi és lelki egészséghez”, a XXI. cikk (1) bekezdése pedig (a korábbi Alkotmány 18. §-ával egyezően) úgy fogalmaz, hogy „Magyarország elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez.” Az Alkotmánybíróság a 3068/2013. (III. 14.) AB határozatában megállapította, hogy „[a]z Alaptörvény szövege az egészséges környezethez való jog tekintetében megegyezik az Alkotmány szövegével, ezért az egészséges környezethez való jog értelmezése során az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban tett megállapítások is irányadónak tekinthetők” (Indokolás [46]). Ilyen esetekben, a 13/2013. (VI. 17.) AB határozat Indokolásának [32] bekezdése alapján pedig az Alkotmánybíróság felhasználhatja a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket és alkotmányossági összefüggéseket. A 16/2015. (VI. 5.) AB határozatban pedig az Alkotmánybíróság azt rögzítette, hogy az Alaptörvény nem csupán megőrizte az egészséges környezethez való alkotmányos alapjog védeltségi szintjét, hanem az Alkotmányhoz képest e tárgykörben lényegesen bővebb rendelkezéseket is tartalmaz. Az Alaptörvény ezáltal az Alkotmány és az Alkotmánybíróság környezetvédelmi értékrendjét és szemléletét tovább is fejlesztette. Az alaptörvényi rendelkezéseknek a mai körülmények közötti értelmezése, tartalmi kifejtése az Alkotmánybíróság feladata [16/2015. (VI. 5.) AB határozat, Indokolás [91]].
- [27] 3. Az Alkotmánybíróság a 28/1994. (V. 20.) AB határozatában rögzítette, hogy „[a] környezethez való jog tárgyból és dogmatikai sajátosságából az következik, hogy a természetvédelem jogszabályokkal biztosított szintjét az állam nem csökkentheti, kivéve, ha ez más alkotmányos jog vagy érték érvényesítéséhez elkerülhetetlen. A védelmi szint csökkentésének mértéke az elérni kívánt célhoz képest ekkor sem lehet aránytalan” (ABH 1997, 134, 140.). A visszalépés tilalmának (*non-derogation*) mint szabályozási zsinórmértéknek az indoka elsősorban az, hogy a természet és környezet védelmének elmulasztása visszafordíthatatlan folyamatokat indíthat meg, ekként az elővigyázatosság, illetőleg a megelőzés elveire tekintettel lehetséges csak a környezet védelmére vonatkozó szabályozás megalkotása. A szabályozással kapcsolatosan pedig az Alkotmánybíróság azt is leszögezte, hogy „[e] jog sajátosságai folytán mindazokat a feladatokat, amelyeket másutt alanyi jogok védelmével teljesít az állam, itt törvényi és szervezeti garanciák nyújtásával kell ellátnia.” (ABH 1997, 133, 138.). Az Alaptörvény P) cikk (1) bekezdése ezt a kötelezettséget még egyértelműbbé teszi és közvetlenül alaptörvényi szintre emeli, amikor rögzíti, hogy a természeti erőforrások „védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelezettsége”.
- [28] A visszalépés tilalma egyaránt vonatkozik a környezet és természet védelmére vonatkozó anyagi jogi, eljárásjogi és szervezeti szabályozásra, hiszen ezek együttesen biztosíthatják csak az elv maradéktalan, az Alaptörvényből

következő érvényesülését. A visszalépés tilalma ekként akkor is sérülhet, ha az anyagi jogi szabályozás változatlanlansága mellett az anyagi jog érvényesítését biztosító szervezeti vagy eljárási szabályozás gyengül. Ugyancsak sérülhet a visszalépés tilalma akkor, ha a szabályozás tárgyának jogi helyzete változik meg a környezet védelme szempontjából kedvezőtlenül, adott esetben akár az anyagi jogi szabályozás változatlanlansága mellett. Ahhoz, hogy a visszalépés tilalma maradéktalanul érvényesülhessen, éppen ezért elengedhetetlen egy olyan jogalkotói és jogalkalmazói szemléletmód, mely a rövid távú, gyakran gazdasági szempontú megközelítéssel szemben az érintett életviszonyok sajátosságaiból következő hosszabb távú, gyakran kormányzati ciklusokon is átívelő, folyamatos kodifikációs és tervező tevékenységet érvényesíti. A környezetvédelem már elért szintjének, mint egésznek a csökkentésére kizárólag akkor nyílhat az Alaptörvénnyel összeegyeztethető lehetőség a 3068/2013. (III. 14.) AB határozat és a 28/1994. (V. 20.) AB határozat szerint, ha az megfelel az alapvető jogok korlátozásával szemben támasztott szükségességi-arányossági tesztnek {3011/2015. (I. 12.) AB végzés, Indokolás [10]}.

- [29] A visszalépés tilalmának elvéből az is következik, hogy az egyedi ügyekben eljáró jogalkalmazóknak is tekintettel kell lenniük ezen, az Alaptörvényből fakadó elv érvényesülésére a jogszabályok alkalmazása során, ekként a környezet és természet védelmének jogszabályokkal garantált szintje egyedi hatósági döntéssel nem rontható le. Amíg azonban a jogalkotónak megvan az a lehetősége, hogy új jogi szabályozás elfogadásával folyamatosan előmozdítsa a környezet és természet védelmét, addig a jogalkalmazónak a fennálló jogszabályi környezet keretein belül kell érvényesítenie a visszalépés tilalmát, részben a hatályos jogi szabályozás betartásával és betartatásával, részben a többféle döntést lehetővé tevő szabályozás esetén a környezeti és természeti szempontok megfelelő (egyebek között a szükségességi-arányossági tesztre is tekintettel levő) figyelembevételével.
- [30] 4. Az Alkotmánybíróságnak ezt követően azt kellett megvizsgálnia, hogy a konkrét ügyben a Kúria, illetőleg a Miskolci Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság döntései összhangban vannak-e az Alaptörvény XXI. cikk (1) bekezdésében foglalt egészséges környezethez való jog fenti követelményével.
- [31] Ezzel kapcsolatosan az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően „a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik.” {3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]}. Ez a megközelítés a jogszabályok bírósági értelmezésére is irányadó: „a jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki”, különben az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti „szuperbírósággá” válna, és hagyományos jogorvoslati fórumként járna el. {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]} Az Alkotmánybíróságnak ugyancsak nem feladata a bíróságok ítélkező tevékenységének, és annak részét képező bizonyítékok mérlegelésének, valamint az ezek eredményeként kialakult bírói álláspontnak a felülmérlegelése {legutóbb: 3155/2017. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [17]}. Különösen igaz ez az alapügyben eljáró bíróságok által felhasznált szakértői véleményekben foglalt megállapítások tekintetében.
- [32] Mindezekből következően az Alkotmánybíróságnak az alkotmányjogi panasszal érintett konkrét ügyben azt kellett megítélnie, hogy az eljáró bíróságok tekintettel voltak-e a környezet védelmének sajátos szempontjaira a döntésük meghozatala során. Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzatának 48/2007. (XI. 28.) számú rendelete 4. § (5) bekezdése nem tiltja a fa védelmét szolgáló területen az építési munkavégzést, illetőleg tereprendezést, azonban azok megvalósítását többletkövetelményekhez köti: egyrészt szükséges a természetvédelmi hatóság előzetes engedélye, illetőleg hozzájárulása, másrészt az esetleges beruházások csak a védett fa fennmaradását szolgáló megfelelő védő intézkedések kikötésével engedélyezhetők. Az engedélyezésnek feltétele azonban, hogy a jogszabályi előírásokkal összhangban történjen a beavatkozás környezetre, illetőleg természeti értékre gyakorolt hatásának vizsgálata. Az ügyben eljáró bíróság szakértői bizonyítást is lefolytatott, élővilágvédelmi szakértői és építész igazságügyi szakértői szakvéleményt szerzett be, a kirendelt szakértőket pedig meghallgatta, melynek nyomán megállapította, hogy a tervdokumentáció hosszú, több évtizeden keresztül megfelelő megoldást biztosít a fa számára. Ebből következően az egyedi döntés eredményeként az Alaptörvény XXI. cikk (1) bekezdése, és a visszalépés tilalmának elve nem szenvedett sérelmet.
- [33] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az 56. § (1)–(2) bekezdései, 63. §-a, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései, 31. § (6) bekezdése alapján eljárva – az indítványt elutasította.

- [34] 5. Az indítványozók kezdeményezték azt is, hogy az Alkotmánybíróság a Kúria ítéletének végrehajtását az alkotmányjogi panasz érdemi elbírálásáig függeszse fel.
- [35] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 61. § (1) bekezdése alapján eljárva hívhatja fel a bíróságot a jogerős ítélet végrehajtásának a felfüggesztésére. Erre az Alkotmánybíróság eljárásában kivételesen akkor kerülhet sor, ha az alkotmánybírósági eljárás várható tartamára vagy a várható döntésre tekintettel, súlyos és helyrehozhatatlan kár vagy hátrány elkerülése érdekében, vagy más fontos okból indokolt, és a bíróság az Abtv. 53. § (4) bekezdése alapján a döntés végrehajtását nem függesztette fel. Jelen ügyben az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy nem kellett tartani olyan súlyos és helyrehozhatatlan kár vagy hátrány bekövetkezésétől, és nem merült fel olyan egyéb fontos ok sem, ami indokoltá tette volna a jogerős bírósági ítélet végrehajtásának felfüggesztését.

Budapest, 2017. szeptember 19.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1064/2017.

